

Inhoud

Samenvatting.....	1
Verslag veldbijeenkomsten studiegroepen Drentsche Aa-Zuid en Drentsche Aa-Noord.....	2
Verslag veldbijeenkomst studiegroep Veenkoloniën.....	4
Verslag veldbijeenkomst studiegroep Hunze.....	6
Demo onkruidbeheersing.....	8

Samenvatting

Doel van akkerranden

Het beperken van drift en afspoeling zodat de kans kleiner is dat er gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlakte water komt én het aantrekken van natuurlijke plaagbestrijders zodat er wellicht in (deel van) het perceel minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt hoeft te worden. Meerjarige randen dienen dit doel het beste omdat deze in het opvolgende jaar al aanwezig is. Zo kan de rand vanaf vroeg in het seizoen drift en afspoeling beperken en insecten die erin overwinterd hebben kunnen gelijk hun werk in het gewas doen. Eenjarige randen zijn later in het seizoen volgroeid waardoor ze deze functies minder goed invullen, maar trekken in de regel meer bestuivers aan omdat ze uitbundiger bloeien.

Inzaaien

De meeste randen zijn in het voorjaar gezaaid met een mengsel dat hoofdzakelijk uit meerjarige soorten bestaan. Door aanhoudende droogte in de afgelopen voorjaren zijn de akkerranden verdroogd. Opslag van Melde was het gevolg. Valse zaaibedden heeft in deze droge voorjaren in de nattere delen gewerkt en in de drogere delen niet zo goed. Is najaarsinzaai een oplossing voor dit probleem? Extra doormengen van een dekvruucht zoals graan heeft in de regel voor een beter resultaat gezorgd. De dekvruucht onderdrukte de melde en zorgde voor een betere kiemingsomstandigheden tijdens de droogte. Vooral meerjarige soorten van het mengsel deden het goed.

Maaien

Indien melde opslag erg massaal was en er totaal geen licht op de bodem kon komen, is er geëxperimenteerd door de melde in het zomerseizoen op een hoogte van 20 cm te maaien. Dit zorgde voor meer licht voor kiemplanten van zaigoed zonder deze te beschadigen.

Randen die in voorgaande jaren zijn ingezaaid met meerjarige soorten en nu één of meerdere jaren oud zijn, hebben nagenoeg geen last van melde. Het aandeel eenjarige soorten neemt sterk af en verdwijnen op den duur. Deze eenjarige soorten zijn vaak voor het publiek mooie bloemen. Onkruiden als bijvoet en akkerdistel kunnen in een meerjarige rand de kop opsteken, het lijkt erop dat tijdig en vaak genoeg maaien deze onkruiden kunnen onderdrukken.

Verslag veldbijeenkomsten studiegroepen Drentsche Aa-Zuid en Drentsche Aa-Noord

24 juni 10:00-12:00

Aanwezig:

- 11 deelnemers 22 deelnemers studiegroepen Drentsche Aa zuid en Drentsche Aa noord
- 1 Delphy
- 2 Louis Bolk Instituut
- 2 AND

Een groot deel van de akkerranden met het doel betere waterkwaliteit in de Drentsche Aa zijn dit voorjaar ingezaaid. Een deel van de akkerranden zijn dit jaar niet opnieuw ingezaaid. Er zit onderling grote verschillen tussen de randen. Dit kan komen door verschillende inzaaimomenten, of doordat de rand al dan niet ieder jaar (op dezelfde plek) opnieuw wordt ingezaaid.

Doel van de rand

Door randen aan te leggen willen we drift van gewasbeschermingsmiddelen naar het water in de sloot verminderen. Ook willen we voorkomen dat met een heftige regenbui vanuit het land alles gelijk in de sloot afspoelt. Als laatste willen we insecten aantrekken die plaaginsecten in het gewas aanpakken.

Effect van ieder jaar (op)nieuw zaaien

In het eerste jaar zien we in de meeste randen melde opkomen. In bijna alle gevallen wordt er in het voorjaar ingezaaid en met valse zaaibedden gewerkt. De laatste jaren is er extra veel last van melde. Dit is deels te wijten aan de droge voorjaren van de afgelopen 3 jaren.

Randen die ieder jaar op dezelfde plek opnieuw worden ingezaaid, zijn ieder jaar gevoeliger voor melde. De melde in de rand zaait zich namelijk ieder jaar meer en meer uit en doordat er jaarlijks een nieuw zaaibed wordt gemaakt. Daardoor worden de ideale omstandigheden voor een lichtkiemer als melde gecreëerd. Randen die op een plek worden aangelegd, waar voorgaande jaar nog geen rand was ingezaaid, hebben doorgaans minder last van melde.

Mengsels van afgelopen jaren zijn gericht op meerjarig gebruik. Eenjarige soorten zijn daarom niet/minder aanwezig. Eenjarige soorten trekken vooral bestuivende insecten aan en minder insecten die een rol als natuurlijke plaagbeheersing kunnen vervullen.

Effect van inzaaien en meerdere jaren laten liggen

Onder de deelnemers zijn positieve ervaring met randen die een of meerdere jaren blijven liggen en niet jaarlijks opnieuw zijn ingezaaid. De meerjarige kruiden komen vanaf het 2^e jaar in bloei en de melde is in de meeste gevallen nagenoeg verdwenen. Daar waar de rand is verstoord zie je vaker melde (soms onvermijdelijk bij sloot schonen).

Een meerjarige rand gaat ook afspoeling tegen en heeft door de ontwikkeling van graszoden draagkracht om insporing tegen te gaan (bv met sloot schonen), wat minder melde tot gevolg heeft. Punt van aandacht is om voldoende kruiden in de rand te houden, voor het aantrekken van natuurlijke plaagbestrijders.

Doordat de rand vanuit het voorgaande jaar al aanwezig is vormt hij gelijk in het voorjaar als er het meeste gespoten wordt een buffer tegen drift en afspoeling. Ook kunnen insecten erin overwinteren, waardoor er in het voorjaar eerder activiteit van plaagbestrijders én meer soorten aanwezig zijn.

Meldeopslag in de akkerrand

Toppen (hoog afmaaien) van melde kan helpen om onkruiddruk in het opvolgende jaar af te laten nemen en zaaigoed meer licht te geven. Enkele deelnemers hebben in samenspraak met het collectief de melde die ver boven de kruiden uitstaken afgetopt. Op deze manier is er kans dat de rand zich toch nog goed ontwikkeld. Dat wil zeggen dat de melde zich niet uitzaait en de kruiden (die niet worden getopt) zich verder kunnen ontwikkelen. Uit de ervaring van enkele deelnemers is niks doen tegen melde. De beste optie is de rand meerdere jaren op dezelfde plek laat liggen en niet ieder jaar opnieuw inzaait.

Overige tips en vragen:

- Voorstel om bloeiende eenjarige aan het mengsel toe voegen voor een bloemrijker beeld in het eerste jaar. Dit vinden de omwoners ook mooi.
- Najaarsinzaai geeft in de regel minder melde.
- Kunnen er ook eenjarige mengsels geleverd worden?

Verslag veldbijeenkomst studiegroep Veenkoloniën

24 juni 2020 14:00-16:00

Aanwezig:

- 5 deelnemers van de 12 deelnemers studiegroep veenkoloniën
- 2 adviseurs Louis Bolk Instituut
- 2 medewerkers AND

Alle akkerranden met het doel betere waterkwaliteit in de veenkoloniën zijn dit voorjaar in gezaaid. Er zit veel onderlinge verschillen in de akkerranden. Dit kan komen door verschillende inzaaimomenten en doormengen van soorten als phacelia en koolzaad in het zaaimengsel.

Veel verschil in akkerranden in het eerste jaar

De verschillen tussen de randen zijn opvallend. Akkerranden waar koolzaad en phacelia zijn doorgemengd bloei(d)en uitbundig, terwijl in akkerranden waar alleen wat extra graan is toegevoegd nog maar weinig bloei te zien is. Het zaaimengsel dat uitgegeven is bestaat voornamelijk uit meerjarige soorten. Deze soorten hebben vaak meer tijd nodig om tot bloei te komen, en zullen volgend seizoen te zien zijn. De akkerranden zullen er volgend jaar dus totaal verschillend eruit komen te zien, met bijvoorbeeld bloeiende margrietten, klavers en chicorei. Deze waren als kiemplanten aanwezig in alle randen die we gezien hebben. Als voorbeeld hebben we een perceel bekeken met beheer voor broedende akkervogels. Hier is nagenoeg hetzelfde zaaimengsel gebruikt.

Het effect van groenbemesters in een akkerrand

In randen waar groenbemesters zijn doorgemengd lijken, onkruiden zoals melde beter onderdrukt te worden. Groenbemesters zijn gekweekt om snel te groeien en overheersen al snel een rand. Het voordeel is dat onkruiden dan minder kans hebben. Dat geldt waarschijnlijk ook voor de kruiden die wel zijn ingezaaid. Volgend jaar kunnen we pas goed beoordelen wat het effect van de groenbemesters is geweest op de ontwikkeling van de kruiden in het mengsel. De groenbemesters kunnen ook gezorgd hebben dat rand minder is uitgedroogd.

Aardappelopslag in een akkerrand

In een akkerrand zagen we veel aardappelopslag. Aardappel is een waardplant voor de coloradokever, die we veelvuldig aantreffen. Als aardappelopslag in de akkerrand voorkomt dan draagt dat bij aan de verspreiding van de coloradokever, mede omdat in akkerranden niet gespoten mag worden en daardoor eigenlijk handmatig verwijderd moet worden uit de akkerrand. In andere akkerranden speelt dit probleem niet. Dat op deze plek veel aardappelopslag is, komt waarschijnlijk omdat het een tijdelijke opslagplaats is geweest na de oogst.

Overige tips en vragen

- Graan al doorgemengd hebben in het mengsel. Dat scheelt veel werk met zelf doormengen en hoef je minder zuinig te werken
- Voorstel om bloeiende eenjarigen aan het mengsel toe voegen.
- Cichorei een soort die inheems is voor de veenkolonien?
- Wat te doen met riet dat van de sloot doordringt naar de akker(rand)?
- Sloot schonen zorgt ervoor dat akkerranden platgereden gaan worden. Moet de rand eerst gemaaid/geklepeld worden?

Verslag veldbijeenkomst studiegroep Hunze

2 juli 2020 14:00-16:00

Aanwezig:

- 6 deelnemers van de 11 deelnemers studiegroep Hunze
- 3 deelnemers van andere studiegroepen
- 1 adviseur Louis Bolk Instituut
- 2 medewerkers AND

Tijdens deze veldbijeenkomst hebben zijn drie akkerranden bekeken. De eerste akkerrand was opnieuw ingezaaid, de tweede rand was doorgezaaid met een groenbemester en de derde rand was twee jaar oud en niks aan gedaan. Opvallend was dat in dit gebied veel meer meerjarige onkruiden voorkomen, zoals akkerdistel en bijvoet.

Veel onkruid in het eerste jaar

De eerste akkerrand die we bekeken was dit jaar opnieuw ingezaaid. De rand bestond bijna volledig uit melde. De melde stond zo dicht dat het advies van Dennis Heupink (Louis Bolk Instituut) is om de melde op 20 cm hoogte te maaien. Zo ontstaat er licht en ruimte voor de soorten uit het zaaimengsel om te groeien. De ervaring is dat in het tweede jaar de melde verdwijnt en de soorten uit het mengsel het overnemen. Als je wil maaien bespreek dit met je coördinator (Rick)

Doorzaaien met groenbemester

De tweede akkerrand is doorgezaaid met koolzaad, omdat de rand in eerste instantie over de kop zou gaan en dus zoals het gehele perceel met een groenbemester moest worden ingezaaid. Voordat de rand over de kop ging bleken veel van de ingezaaide kruiden in de rand aanwezig te zijn en is met de deelnemer besloten om de rand met doorgezaaide groenbemester te laten liggen en te volgen. Dit zorgde ervoor dat de rand eerder dit jaar helemaal geel kleurde. Op het moment van de veldbijeenkomst is de groenbemester uitgebloeid, en bloeien soorten uit het mengsel. Het is moeilijk te zeggen wat het effect is van het doorzaaien van een groenbemester. Een groenbemester is bedoeld om de grond snel te bedekken. Onkruiden krijgen dan minder kans maar de ingezaaide kruiden kunnen daardoor ook onderdrukt worden en dat wil je niet. Of en in welke mate de groenbemers de ingezaaide kruiden onderdrukken ligt aan de groei van de groenbemers (wat natuurlijk weer door het weer wordt beïnvloedt en jaarlijks kan verschillen). Dat er al eerder in het jaar bloei was vonden de deelnemers mooi en ze zouden graag een soort in het mengsel zien die in het eerste jaar bloei geeft en eerder in het jaar.

Doormengen van extra granen ipv groenbemers kan melde ook onderdrukken met als voordeel dat ze na een jaar verdwijnen en daardoor de ingezaaide kruiden niet onderdrukken. De granen dienen dan weer als voer voor de akkervogels in het gebied.

Akkerdistel, bijvoet en vergrassing spelen na aantal jaar op

De laatste akkerrand die de studiegroep bekeek was twee jaar oud en na inzaaien niks meer aan gedaan. De rand zag er mooi uit, veel van de soorten uit het mengsel groeiden er. Er groeide veel meer gras in deze akkerrand. Het was voor dit moment geen probleem, maar het vermoeden is dat de rand over een paar jaar zo vergrast is dat deze opnieuw ingezaaid moet worden. Ook groeide in deze en andere oudere randen akkerdistel en bijvoet. Tijdens andere veldbijeenkomsten zijn deze soorten niet in deze hoeveelheden gezien. De akkerdistel zou machinaal intoom gehouden kunnen worden, door deze tijdens de bloei op hoogte met een schijfmaaier te maaien.

Overig

- Dennis Heupink van Louis Bolk Instituut gaat navragen wat er gedaan moet worden met een vergraste rand
- Er is gesproken over collectief organiseren van inzaaien en beheer van akkerranden, zodat niet iedereen een nieuwe machine hoeft te kopen. Kan bijvoorbeeld ook door een loonwerker uitgevoerd worden.
- Het waterschap heeft het schouwpad tussen de akkerrand en de sloot zo kort gemaaid dat kale grond zichtbaar is.

Demo onkruidbeheersing

8 juli 2020 13:00-14:30

Aanwezig:

- Tientallen deelnemers Agrarische Natuur en Landschapsbeheer (ANLb), waaronder deelnemers van studiegroepen
- Delphy
- Bio Solutions
- AND
- Provincie Drenthe
- Gemeente Aa en Hunze
- Louis Bolk Instituut
- Waterschap Hunze en Aa's
- Anderen

Om onkruiden mechanisch te bestrijden zijn er voor de reguliere akkerbouw machines ontwikkeld (Combicut en Bionalan Selac) en deze worden gedemonstreerd als alternatief voor gebruik van chemische onkruidbestrijding. Daarnaast levert Bio Solutions alternatieve machines voor oppervlakkige grondbewerkingen.

Combicut

Deze machine komt door het gewas (gras of graan) en onkruiden worden afgesneden onder de top van het cultuurgewas. Belangrijk is dat het gewas (nog) flexibel moet zijn en de onkruiden al stug genoeg zijn. Het gewas wordt dan doorgekamd terwijl de stuggere onkruiden worden afgesneden. Tijdens de demo werd aangegeven dat je deze bewerking normaal een of meerdere keren toepast in de periode na het kiemen van het graan. Het graan in het demoveld is al te stug om nog door te kammen.

Specificaties

Ook wel de Kam-Snijder genoemd. Deze revolutionaire machine uit Zweden is bedacht door de biologische akkerbouwer Jonas Carlsson om distels uit granen te snijden. Inmiddels wordt de machine in vele andere gewassen toegepast. Denk hierbij aan:

- Distels en andere onkruiden in granen
- Voor de oogst boven de granen.
- Distel, ridderzuring en andere onkruiden in gras.
- Aardappel- en groente opslag in vele gewassen
- Schieters in de bieten
- Grote onkruiden boven allerlei gewassen. (o.a. Melganzevoet)

De dunnere planten zoals grassen en granen in blad-stadium kunnen ombuigen op het moment dat het gekamd wordt. Hierdoor ontsnappen deze aan de scherpe messen. Alle planten met een dikkere structuur, knop, bloem of uitstulping kunnen niet of niet ver genoeg ombuigen en worden door de messen afgesneden. De messen bewegen dus niet. Maar kammen in de rijrichting door het gewas.

De doorlaatbaarheid en agressiviteit van de messen is af te stellen door de tussenopening, en de hoek van de messen te verstellen. De ronddraaiende borstel dient om de messen te reinigen. Ook wordt de machine ingezet om boven allerlei gewassen onkruiden te 'maaien'. Standaard zijn de machines al uitgerust met een voor- en achter-aanspanning frame.

De CombCut is in verschillende werkbreedtes leverbaar:

- 2,80 meter
- 6,24 meter
- 9,26 meter

Bron: <https://agribiosolutions.eu/combcut/>

Bionalan Selac

Is een eco-vriendelijke maaier die o.a. gebruikt kan worden om onkruiden te toppen voordat ze zaad zetten. Met deze machines zou er minder slachtoffers onder vogels en wild vallen dan alternatieven door het brede kamblad. Tijdens de demo konden de onkruiden die boven het graan uitstaken getopt worden om verdere uitbreiding van onkruiden te voorkomen.

Specificities

De basis modellen zijn uitgerust met hydraulische motoren, met daaraan rotoren gemonteerd. Daaraan zijn de messen gemonteerd. De buitenste rotoren zijn in sommige gevallen iets breder om de werkbreedtes te behalen. Alle machine zijn uitgerust met een front aanspanning.

De optionele hydraulische unit zorgt ervoor dat u altijd over genoeg hydraulische olie beschikt. Ook zorgt de olienkoeler ervoor dat de olie op de juiste temperatuur blijft. De unit beschikt over een aftakas aangedreven hydrauliek pomp, met overdruk beveiliging.

De optionele bedienings-console beschikt over alle functies die nodig zijn. Hiermee zijn de hoogte van de hefcilinder, de topcilinder, en de links/rechts correctie cilinder te bedienen. Ook is machine hiermee aan en uit te zetten.

In- en uitklappen gaat met trekker hydrauliek. Ook de wielen zijn makkelijk op en neer te klappen. En zijn bedoeld om te voorkomen dat de ondergrond wordt geraakt. De Bionalan Selac is leverbaar in de volgende werkbreedtes:

- 4,40 meter
- 6,60 meter
- 8,80 meter
- 11,00 meter
- 13,20 meter

Bron: <https://agribiosolutions.eu/bionalan-selac/>